

297. Vésztő, Bikeri
(Békés megye) R, H

2001. június 18. és augusztus 11. között került sor ásatásra a lelőhelyen, a tavaly megkezdett közös, magyar-amerikai Körös Regionális Régészeti Program keretében. A projekt célja a késő neolitikum-kora rézkor átmeneti időszakának vizsgálata az Alföldön, illetve kora rézkori települések komplex kutatása.

A Vésztő, 20. sz. lelőhelyen a múlt évben ásott 2×2 m-es szondák alapján idén két felületet nyitottunk. A tavalyi 2. tesztszelvényünk körül egy 10×10 m-es, a harmadikhoz kapcsolva egy 6×6 m-es szelvényt jelöltünk ki. Az elmúlt idényben mindkettőben Tiszapolgári kultúrák házak nyomait tártuk fel.

A 2. szelvény területén teljesen kibontottuk a múlt évben felfedezett házat. A paticsfal vastag omladékrétege alatt határozott padlót ugyan nem tudtunk megfigyelni, de a házban talált három, másodlagosan erősen átégett Tiszapolgári típusú edény egyértelműen kijelölte szintjét. Az egykori épület DK-i negyedének falmaradványai közül illetve alatt nagy számban kerültek elő csontnyílhegyek töredékei. A háztól K-re paticsot, állatcsontot és Tiszapolgári kerámiatöredékeket tartalmazó gödör részletét bontottuk ki. A szelvény D-i és ÉK-i területén elértük az egykori járósínt. A D-i részen, objektum nélküli környezetben nagy számban találtunk kora rézkori edénytöredékeket valamint állatcsontokat. Közvetlenül a szelvényfal mellett, annak Ny-i vége közelében kisebb paticsfoltokat tártunk fel. A K-i szelvényfalnál, közvetlenül a feltárt háztól K-re újabb, összefüggő, épületre utaló omladékrétegre bukkantunk. Viszonyát a házzal ebben az idényben nem sikerült tisztáznunk. Honfoglalás kori lovassírt bontottunk ki a háztól D-re.

A 3. szelvény É-i kétharmadában, közvetlenül a humusz alatt vastag paticsréteg jelentkezett. Elbontása során nagy számban kerültek elő Tiszapolgári edénytöredékek, valamint felszínre került egy orsógomb, nehezékek és csonteszközök, közöttük nyílhegytöredék is. Padlót nem találtunk. Az objektum D-i részén nagy számban bontottunk ki edények összeálló töredékeit.

Az ásatás költségeit teljes egészében a National Science Foundation pályázatain elnyert összegek biztosították. A kutatási programot előreláthatólag 2004-ig folytatjuk.

Az ideai munkában részt vettek: Horváth Ferenc (Móra Ferenc Múzeum, Szeged), Gyucha Attila, Kékegyi Dorottya (Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba), William A. Parkinson (Florida State University), Richard Yerkes (Ohio State University), Tod Frolking (Dennison College), Kostalena Michelaki (University of Cambridge), Apostolos Sarris (University of Nebraska), Michael Galaty (Millsaps College) valamint amerikai és magyar egyetemisták.

A honfoglalás kori sírról szóló részletes jelentést lásd a 87. oldalon.

GYUCHA ATTILA – HORVÁTH FERENC –
WILLIAM A. PARKINSON

298. Visegrád, Fellegvár
(Pest megye) Kö

A visegrádi fellegvár É-i belső falszorosában folytattunk ásatást a tavalyi folytatásaként. A megelőző években végzett ásatásokon feltárt szelvények a Zsigmond-kori rétegekig hatoltak le, csak két helyen érték el a sziklafelszínt. A két régi szelvény közötti terület É-i felén nyitottuk meg idei szelvényeinket, így K-Ny-i metszetet is kaptunk a falszorosról. A belső falszoros D-i felén lévő szikla, és fölötté lévő várfal átrepesztett, omladékos állapotban van, így a falszoros D-i felében csak ennek megerősítése után dolgozhatunk, amit jövőre fognak elvégezni.

A szelvények egységes betöltésűek és leletanyagúak voltak. Az É-i belső falszorosban a sziklát a késő Anjou, korai Zsigmond-korban visszavesték, és az É-i falat is akkor húzták fel, ehhez alsó zoklinak a sziklát használták fel. Az alsó járósíntet fehérhabarcsos mészköcsik jelzik. Az e fölötti laza, világosbarna, szemetes, nagyköves betöltésből a korai Zsigmond-korra keltezhető kályhacsempék kerültek elő, például nagyméretű, négyzetes, sötétzöld mázas Szent Györgyöt a Sárkánnyal ábrázoló, illetve háromszlopos, felül rozettás vakmérműves félcsempe, sárgamázas kályha pártázat. Ezek a csempetípusok csak ebből a rétegből kerültek elő, míg a késői Zsigmond-korra keltezhető kályhacsempék a szelvény teljes mélységéből. A választóvonalat a nagyköves szint fölött megjelenő tömött, sötétbarna járósínt jelentette. A járósínt fölött laza, szemetes, téglás, tetőcserepes, építési törmelékes rétegek húzódtak, melyekből a csak késői Zsigmond-korra keltezhető kályhacsempék, például állatmesés, városkapus, sárkányrendes-címeres, dongáshátú, áttört előlapú, mérműves kályhacsempék kerültek elő, sárga- és zöldmázas hagyma alakú kályhaszemek töredékeivel együtt, feltehetően egy kályhán belül is váltakozó színnel. A kályhaszemek közül a felső palotaszárnyból a falszoros K-i területére kidobott fehér anyagú, vörös festésűek mellett szürke, négyzetes, sarkán fonatos díszűeket tettünk el. A kerámia elsősorban konyhai hulladék, fazekak, fedők, nagyon sok az osztrák áru, fazekak, kancsók is. A felső rétegekben nagyobb arányban fordul elő a konyhai kerámia, mennyisége a későbbiekben lecsökken és elsősorban a kályhaszemek, kályhacsempék teszik ki az anyag nagyobb részét. A legfelsőbb rétegekből bordó engóbbal festett loštítzei edények töredékei kerültek elő. Nagy mennyiségben kerültek elő a harmadik rétegtől lefelé a sárga- és zöldmázas, nagyméretű tárolóedények és töredékei a teljes mélységből.

A legfelső rétegből kerültek csak elő faragott fehér mészkőfaragványok, egy sokszögletű hasáb, és egy keresztrozsa töredéke. A lentebbi rétegekből gótikus ablakosztó, illetve egyéb faragott kötőredékek.

Az állatcsontok egy részén látszik a darabolás, teljes átvágás, nagy felületi sérülések formájában. Egyes daraboknál a csont pörkölése is. A csöves csontok egy része rövid darabokra felvágott.